

POSTANOWIENIE

14 stycznia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Dończyk (przewodniczący)

SSN Monika Koba (sprawozdawca)

SSN Roman Trzaskowski

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 14 stycznia 2025 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej upadłego R.K. (poprzednio: A.)
od postanowienia Sądu Okręgowego w Legnicy
z 11 stycznia 2023 r., VI Gz 305/22,
w postępowaniu upadłościowym R.K. (poprzednio: A.)
z udziałem syndyka masy upadłości M.B.

oddala skargę kasacyjną.

[A.T.]

Monika Koba

Dariusz Dończyk

Roman Trzaskowski

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 20 września 2022 r. Sąd Rejonowy w Legnicy – na podstawie art. 491¹⁰ ustawy z dnia 28 lutego 2023 r. Prawo upadłościowe (tekst. jedn. Dz.U. z 2024 r., poz. 794 – dalej: „Pr.u.” lub „Prawo upadłościowe”) – umorzył postępowanie upadłościowe prowadzone wobec R.K. (poprzednio A.).

Sąd Okręgowy ustalił między innymi, że postanowieniem z 10 listopada 2021 r. Sąd Rejonowy w Legnicy orzekając na wniosek R.K. (dalej także jako –

„upadły” lub „dłużnik”) ogłosił upadłość dłużnika jako osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej, obejmującą likwidację jego majątku oraz ustanowił syndyka masy upadłości w osobie M.B. Pismem z 21 czerwca 2022 r. syndyk wystąpił z wnioskiem o umorzenie postępowania upadłościowego wskazując, że dane podane przez upadłego we wniosku o ogłoszenie upadłości są niezgodne z prawdą.

Sąd pierwszej instancji stwierdził, że całokształt ujawnionych w sprawie okoliczności na podstawie dokumentów (informacji Naczelnika Urzędu Skarbowego w G. z 20 grudnia 2021 r., umowy kupna samochodu z 15 września 2021 r., warunkowej umowy sprzedaży nieruchomości z 4 maja 2021 r.) oraz wyjaśnień upadłego, prowadzi do jednoznacznego wniosku, że doszło do realizacji przesłanek umorzenia postępowania, o których mowa w art. 491¹⁰ § 2 a Pr.u.

Upadły składając wniosek o ogłoszenie upadłości podał w nim bowiem nieprawdziwe dane i potwierdził je składając oświadczenie przed syndykiem. 15 marca 2021 r. wraz z M.A. nabył bowiem samochód osobowy za 500 euro. 4 maja 2021 r. zawarł natomiast wraz z N.K. warunkową umowę sprzedaży nieruchomości za kwotę 68 000 zł. Jak wyjaśnił środki ze sprzedaży otrzymał w gotówce w dniu zawarcia umowy przyrzeczonej (27 maja 2021 r.) Nie potrafił przy tym racjonalnie wytłumaczyć pominięcia tych informacji, a usprawiedliwianie tej sytuacji działaniami ustanowionego w sprawie o ogłoszenie upadłości pełnomocnika jest nieskuteczne. Nie wykazał także na co przeznaczył środki uzyskane ze sprzedaży nieruchomości. Wymienił wprawdzie kilku wierzycieli, nadal jednak pozostała nierozdysponowana kwota około 18 000 zł.

W ocenie Sądu Rejonowego względy humanitarne i słuszności nie stoją na przeszkodzie umorzeniu postępowania upadłościowego. Upadły posiada bowiem źródło utrzymania w postaci emerytury i nie uskarża się na przewlekłe choroby.

Postanowieniem z 11 stycznia 2023 r. Sąd Okręgowy w Legnicy oddalił zażalenie dłużnika od postanowienia Sądu Rejonowego w Legnicy z 20 września 2022 r., dzieląc w pełni ustalenia faktyczne i rozważania prawne tego Sądu.

Stwierdził, że sankcja umorzenia postępowania upadłościowego została wobec skarżącego zastosowana prawidłowo. W świetle poczynionych w sprawie

ustaleń – skutecznie nie zakwestionowanych w postępowaniu zażaleniowym – podał on bowiem we wniosku o ogłoszenie upadłości i oświadczeniu złożonym przed syndykiem, nieprawdziwe informacje dotyczące nie posiadania żadnego majątku i nie rozporządzenia majątkiem w okresie roku przed złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości. Zatajenie nabycia nieruchomości w drodze spadku oraz posiadania samochodu nie może być przy tym uznane za nieistotne, skoro ma zasadnicze znaczenie dla ustalenia składu masy upadłości, zaspokojenia wierzycieli, czy też ustalenia bezskuteczności tych czynności względem masy, ewentualnie ich zaskarżenia przez syndyka, jako dokonanych z pokrzywdzeniem wierzycieli. Nie znalazł również podstaw do zakwestionowania stanowiska Sądu Rejonowego, że w sprawie nie wystąpiła sytuacja pozwalająca na zastosowanie klauzuli humanitaryzmu oraz względów słuszności i odstąpienia od umorzenia postępowania upadłościowego.

Jako bezzasadny ocenił także zarzut naruszenia art. 149 § 2 k.p.c. w zw. z art. 35 Pr. u. oraz art. 379 pkt 5 w zw. z art. 397 § 3 k.p.c. w zw. z art. 35 Pr.u. dotyczący pozbawienia skarżącego możliwości obrony jego praw będącego następstwem braku zawiadomienia jego pełnomocnika o terminie posiedzenia Sądu Rejonowego, na którym wydano zaskarżone orzeczenie.

Stwierdził, że – wbrew stanowisku upadłego – Sąd pierwszej instancji nie miał obowiązku zawiadamiania jego pełnomocnika o terminie posiedzenia wyznaczonym na 20 września 2022 r., nie był on bowiem w postępowaniu upadłościowym reprezentowany przez pełnomocnika. Pełnomocnictwo takie zostało udzielone dopiero w postępowaniu zażaleniowym a uprzednio do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości i do reprezentowania skarżącego w postępowaniu o ogłoszenie upadłości, co wynika wprost z jego treści. Podkreślił, że upadły na posiedzeniu przed Sądem Rejonowym przeprowadzonym 20 września 2022 r. potwierdził, że nie ma pełnomocnika i przyznał, że miał go do prowadzenia spraw karnych. Wskazał, że pełnomocnik złożył również wniosek o ogłoszenie upadłości, a potem, jak dzwonił do niego to nie odbierał telefonu i go zablokował. Zarzut pozbawienia upadłego możliwości obrony jego praw ocenił zatem jako chybiony.

W skardze kasacyjnej upadły zaskarżył postanowienie Sądu Okręgowego w całości oraz wniósł o jego uchylenie i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Zaskarżonemu postanowieniu zarzucił naruszenie art. 386 § 2 w zw. z art. 379 pkt 5 w zw. z art. 397 § 3 k.p.c. w zw. z art. 35 Pr. u. przez brak uchylenia postanowienia Sądu Rejonowego, pomimo że postępowanie go poprzedzające było dotknięte nieważnością. Upadły został bowiem pozbawiony możliwości obrony swoich praw wskutek braku powiadomienia jego pełnomocnika o terminie posiedzenia wyznaczonego na 20 września 2022 r. podczas, którego zapadło zaskarżone postanowienie Sądu pierwszej instancji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zasługuje na uwzględnienie.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wzięcie przez Sąd Najwyższy z urzędu pod rozagę nieważności postępowania, dotyczy tylko nieważności postępowania przed sądem drugiej instancji. Badanie natomiast w ramach kontroli kasacyjnej nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji jest możliwe jedynie pośrednio, gdyby skarżący w ramach podstawy drugiej (art. 398³ § 1 pkt. 2 k.p.c.) zarzucił sądowi drugiej instancji naruszenie art. 386 § 2 k.p.c. poprzez nieuwzględnienie nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji. Wynika to z faktu, iż skarga kasacyjna jest środkiem zaskarżenia od orzeczeń sądu drugiej instancji, a naruszenia prawa popełnione przez sąd pierwszej instancji są przedmiotem kontroli apelacyjnej, również w zakresie, w jakim prowadzą do nieważności postępowania (zob. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 3 lutego 2016 r., V CSK 208/16, niepubl. i orzecznictwo przytoczone w jego uzasadnieniu). Skarżący zarzut taki wprawdzie postawił jest on jednak nieuzasadniony.

Nieważności postępowania przed Sądem pierwszej instancji przez pozbawienie go możliwości obrony swoich praw, skarżący upatrywał w nie zawiadomieniu o terminie posiedzenia wyznaczonym przez ten Sąd na 20 września 2022 r. jego pełnomocnika adwokata M.G.

Ocena zakresu, czasu trwania i skutków umocowania następuje według treści pełnomocnictwa, a więc przy zastosowaniu dyrektyw językowo- logicznych oraz przepisów prawa cywilnego, w tym w szczególności zasad dotyczących wykładni oświadczeń woli (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 18 stycznia 2006 r., II UZ 78/05, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 117; z 28 października 2011 r., I CZ 82/11, niepubl.; i z 29 listopada 2016 r., I CZ 90/16, niepubl.).

Skarżący R.K. (noszący wówczas nazwisko A.) udzielił pełnomocnictwa adwokatowi M.G. „do zastępowania w sprawie złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości i w postępowaniu zainicjowanym w/w wnioskiem”. W pełnomocnictwie dodatkowo zaznaczono, że zgodnie z art. 91 k.p.c. upoważnia ono do występowania i reprezentowania interesów mocodawcy przed wszystkimi instancjami, w których sprawa jest lub może być rozpoznawana oraz w postępowaniu egzekucyjnym (k. 12 akt sprawy XGU 179/21 Sądu Rejonowego w Legnicy).

Z treści tego pełnomocnictwa wynika zatem, że dotyczy ono reprezentacji w pełnym zakresie w sprawie o ogłoszenie upadłości. Nie można natomiast wyprowadzić z niego wniosku, że dotyczy ono także reprezentacji we właściwym postępowaniu upadłościowym po ogłoszeniu upadłości (sprawa V GUp 204/21). Artykuł 91 pkt 1 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym w dacie udzielenia pełnomocnictwa także nie dostarcza argumentów za rozszerzoną wykładnią przedmiotu sprawy, którego dotyczyło pełnomocnictwo. Chodzi w nim bowiem o czynności procesowe w sprawie, a przedmiot sprawy o ogłoszenie upadłości określała treść pełnomocnictwa a nie art. 91 pkt 1 k.p.c.

Ponadto, treść pełnomocnictwa koresponduje z konstrukcją przepisów Prawa upadłościowego, w którym postępowanie w sprawie o ogłoszenie upadłości uregulowane w art. 26 – 35 Pr.u. jest odrębne od postępowania upadłościowego po ogłoszeniu upadłości. Pełnomocnictwo w sprawie o ogłoszenie upadłości nie stanowi zatem umocowania do działania pełnomocnika w postępowaniu upadłościowym po ogłoszeniu upadłości.

Skarżący odrębność tę pomija odwołując się w podstawie skargi do art. 35 Pr.u. dotyczącego odpowiedniego stosowania przepisów kodeksu postępowania cywilnego o procesie do postępowania o ogłoszenie upadłości zamiast art. 229

Pr.up. Tak przytoczona podstawa kasacyjna jest nieadekwatna do przedmiotu toczącego się postępowania, które jest postępowaniem upadłościowym po ogłoszeniu upadłości (art. 149 i n. Pr.u.), a nie częścią postępowania o ogłoszenie upadłości. W postępowaniu tym odrębnie natomiast uregulowano odesłania do przepisów kodeksu postępowania cywilnego o pełnomocnictwie o charakterze procesowym, które powinny być oceniane według art. 87-97 k.p.c. w zw. z art. 229 Pr.u.

Prawidłowość stanowiska Sądów obu instancji odnośnie do wykładni pełnomocnictwa - abstrahując w tym miejscu od jego literalnej treści - wspiera także zachowanie skarżącego, który w toku postępowania upadłościowego nie sygnalizował ani syndykowi ani Sądowi upadłościowemu, że przy czynnościach z jego udziałem powinien brać udział pełnomocnik, który nie jest o nich powiadamiany. Wysłuchanie skarżącego na posiedzeniu jawnym w dniu 20 września 2022 r. przed sądem upadłościowym dodatkowo potwierdza, że literalna treść pełnomocnictwa była zgodna z wolą mocodawcy.

Skarżący wskazał bowiem, że miał adwokata M.G., który prowadził jego cztery sprawy karne, a także zwrócił się do niego o napisanie wniosku o ogłoszenie upadłości konsumenckiej (k. 126-127). Kwestia relacji między skarżącym a pełnomocnikiem w kontekście nie odbierania przez pełnomocnika telefonu i „zablokowania” mocodawcy oraz oceny tych zachowań w kontekście wypowiedzenia pełnomocnictwa, jest bez znaczenia w niniejszym postępowaniu, skoro pełnomocnik nie był umocowany do reprezentacji skarżącego w postępowaniu po ogłoszeniu upadłości.

Z przytoczonych względów na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

[A.T.]

r.g.

Monika Koba

Dariusz Dończyk

Roman Trzaskowski

